

(४) केशवमिश्रस्य अलंकारशेखरः । (५) जैनस्य आचार्यहेमचन्द्रस्य खोपशालं-
कारचूडामणिवृत्तिसहितं काव्यानुशासनम् । (६) जैनस्य वाग्भटस्य काव्यानु-
शासनम् । (७) जैनस्य वाग्भटस्य वाग्भटालंकारः । (८) दाक्षिणात्यस्य
अच्युतरायस्य खोपज्ञसरसामोदसहितः साहित्यसारः । (९) दाक्षिणात्यस्य
कृष्णकवेर्मन्दारभरन्दः ।

रूपकप्रकरणानि ।

धनंजयस्य दशरूपकं धनिककृतलोकसंवलितम् । भारतीयस्य नाट्यशास्त्रस्य
अष्टादश एकोनविंशो विंशश्चतुस्त्रिंशश्चाध्यायाः । अनेके रूपकग्रन्थाः सर्वतन्त्र-
स्वतन्त्रस्य राघवभट्टपादस्य अमिज्ञानशाकुन्तलार्थद्योतनिकातोऽवधेया इति ॥

अथ प्रसङ्गात्साहित्यस्य लक्ष्यभूताः प्राच्योदीच्यप्रतीच्यदाक्षिणात्याः कतिपये
कविकर्मणः श्रव्यदृश्यग्रन्था निरूप्यन्ते—

तत्र काव्यग्रन्थाः ।

(१-३) कालिदासस्य रघुवंश-कुमारसंभव-मेघदूतानि । (४) छत्र-भारवेः
किरातार्जुनीयम् । (५) घण्टा-माघस्य शिशुपालवधम् । (६) श्रीहर्षस्य
नैषधीयचरितम् । (काव्यशास्त्रम्) (७) काश्मीरिकस्य ताल-रत्नाकरस्य ह्ररवि-
जयम् । (८) काश्मीरिकस्य विह्वणस्य विक्रमाङ्कदेवचरितम् । (९) काश्मीरिकस्य
जगद्धरस्य स्तुतिकुसुमाञ्जलिः । (१०) शालिवाहनस्य गाथासप्तशती (गाहा-
सत्तसई) । (११) प्रवरसेनस्य सेतुबन्धम् (दसमुहवहो) । (१२) वाक्पति-

१. काव्यानुशासनं काव्यप्रकाशानुसारि । वाग्भटीयं काव्यानुशासनं तु प्राचीन-
शैलीकम्. २. एते हालसाहित्यैः स्वमुद्रिते दशरूपकपुस्तके संश्लेषिताः. ३. 'वहति गिरि-
रयं विलम्बिघण्टाद्वयपरिवारितवारणेन्द्रलीलाम्' लक्षणोक्त्या यथा माघस्य घण्टामावेति
प्राचीनैः संज्ञा कृता, 'छत्र-भारवि, ताल-रत्नाकर, यमुना-त्रिविक्रमेति'. ४. दाक्षिणा-
त्ये गोदावरीतीरे कुन्तलेषु प्रतिष्ठानं नाम नगरमासीत् । यत्स्वामी हालसात्-
वाहनादिनामा शकप्रवर्तकः शालिवाहनः । येन च गाथासप्तशती संकलिता ।
इयं वाणस्य हर्षचरिते कोषतया स्तुता । गोवर्धनाचार्यस्य आर्यासप्तशत्यां—'वाणी
प्राकृतसमुच्चितरसा बलेनैव संस्कृतं नीता । निम्नानुरूपतीरा कलिन्दकन्येव गगनतलम् ॥'
इत्येवं स्मृता । सरस्वतीकण्ठाभरणे तु द्वितीयपरिच्छेदे 'केऽभूवन्नाट्यराजस्य राज्ये
प्राकृतभाषिणः । काले श्रीसाहसाङ्कस्य के न संस्कृतभाषिणः ॥' इत्युक्तम् । तत्र
आढ्यराजः शालिवाहनः; साहसाङ्को विक्रमादित्य इति तट्टीकाकृतो रत्नेश्वरमिश्राः ।
शालिवाहनस्यैव सभायां भूतभाषामयबृहत्कथानिर्मातृ-गुणाढ्य-कालापव्याकरणकर्तृ-
शर्ववर्मप्रभृतयो महाविद्वांस आसन् । अतः शकप्रवृत्तेरासन्नकाले गाथासप्तशती-
संकलनकालो भवितुमर्हतीति दिक्. ५. राजतरङ्गिणीगणनया एकः प्रवरसेनः
३१८९ कलिगतेऽभूत् । अस्यैव पौत्रो द्वितीयः प्रवरसेनः । एतत्समये उज्जयिन्यां
हर्षापरनामा विक्रमादित्योऽप्यभूत् । उक्तप्रवरसेनयोरन्यतरेण सेतुबन्धापरनामधेयं
दशमुखवधं प्रणीतं स्यात् । अकव्वरजलालदीन्द्र (अबुलमुजप्फरजलालुद्दीनमहम्मद
अकवर) सच्चिवो रामदासभूपतिस्तं स्वकृतसेतुबन्धटीकाप्रारम्भे—'महाराजप्रवरसेननिमित्तं